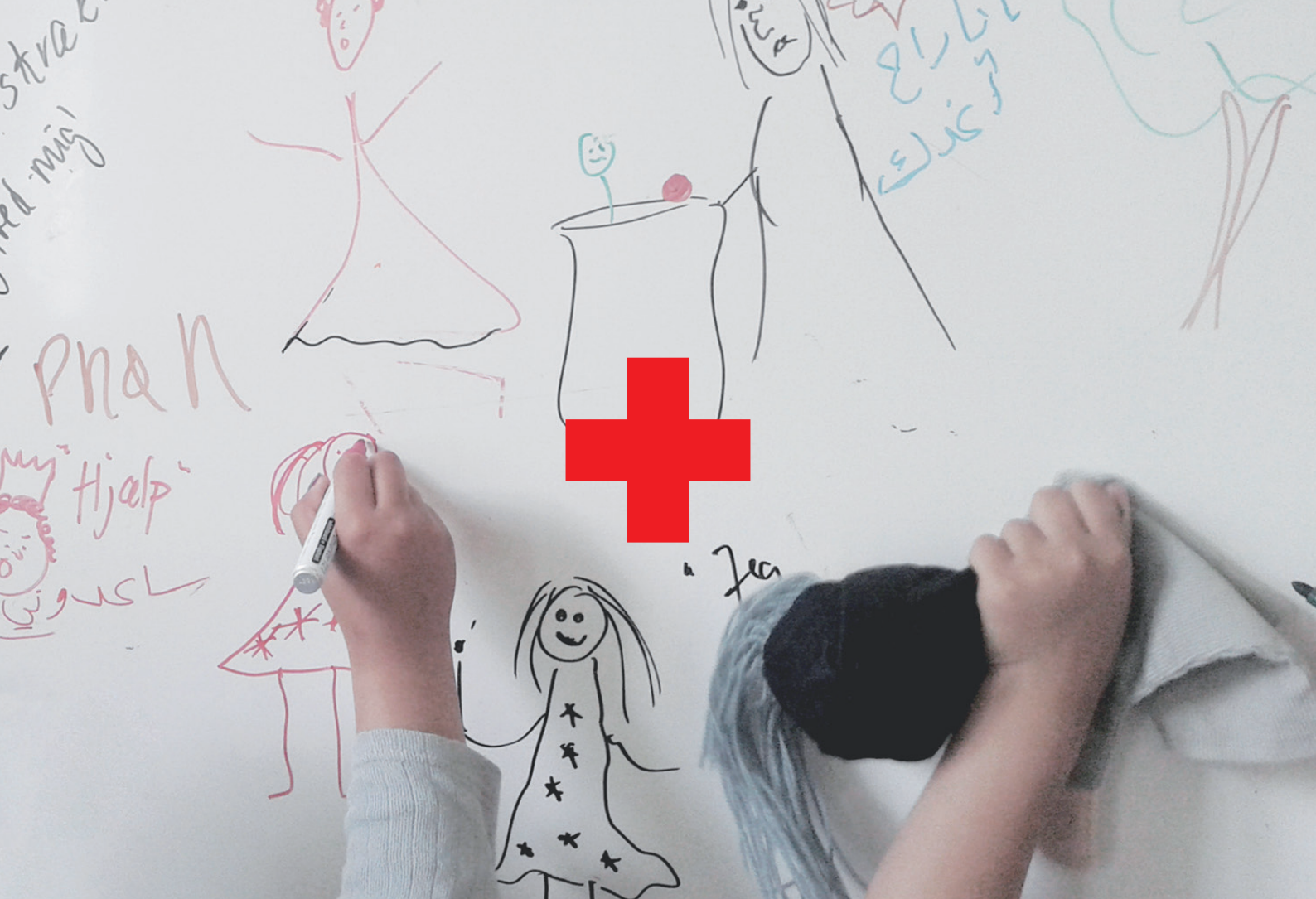

FRIRUM I ASYLFASEN

HANDLINGSKATALOG

- KOM GODT I GANG MED FRIRUMSGRUPPER

FORORD

Projekt friRum i Asylfasen har et overordnet formål om at sikre børn og unge i asylansøgerfamilier og uledsagede mindreårige asylansøgere bedre livsvilkår. Projektet tager udgangspunkt i erfaringerne fra det tidligere projekt ’friRum - børnegrupper for børn i traumatiserede flygtningefamilier’, som i perioden 2009 til 2011 blev gennemført af Røde Kors og Landsforeningen SINDs Pårørenderådgivning. Med projekt friRum i Asylfasen er metoden videreudviklet til særligt at omfatte udsatte børn i asylfasen. Projektet er gennemført i perioden 2013 til 2015 og omfatter både børn af asylansøgere og uledsagede mindreårige asylansøgere.

Projekt friRum i Asylfasen er blevet evalueret af SocialRespons. SocialRespons er kommet med en række anbefalinger, som er samlet i dette handlingskatalog. Det er tanken, at handlingskataloget både skal bidrage til arbejdet med børn på landets asylcentre og i lige så høj grad kan anvendes ved etablering af børnegrupperforløb i integrationsfasen. Vi kan skabe bedre livsvilkår for børnene, både på kort og længere sigt ved at give dem et frirum fra en belastende hverdag med en uvis fremtid.

Røde Kors arbejder som asyloperatør med at yde medmenneskelig hjælp med høj faglig kvalitet til asylansøgerne i Danmark. Vi ønsker til stadighed at udvikle nye og bedre løsninger, og det gør vi bl.a. ved at dokumentere, evaluere og udbrede viden om arbejdet med asylansøgere.

Vi har derfor lagt et stort arbejde i projekt friRum i Asylfasen, da indsatsen for at støtte børn af asylansøgere og mindreårige uledsagede asylansøgere er en af de vigtigste opgaver i Røde Kors. friRum i Asylfasen har skabt positive resultater for de over 150 børn, som har deltaget i projektet, og det har bidraget med uvurderlig viden for medarbejderne på landets asylcentre.

Tak til børnegruppelederne for al energien og kreativiteten og til ekstern evaluator SocialRespons for et godt samarbejde. Der skal også lyde en stor tak til TrygFonden og Sundhedsstyrelsen, som har finansieret projektet.

Anne la Cour
Asylchef
Røde Kors

Ebbe Munk-Andersen
Virksomhedsansvarlig læge
Røde Kors

INFORMATION OM PUBLIKATIONEN

Udgivet august 2015
Forfattet af SocialRespons
som del af evalueringen af
projekt friRum i Asylfasen.

Udgivet af:
Røde Kors Asylafdeling
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C

Publikationen kan frit citeres
med angivelse af kilden. Ved
gengivelse af publikationen
modtages produktet gerne
af SocialRespons.
www.socialrespons.dk

SAMMENHÆNGEN MED ØVRIGE PUBLIKATIONER

Dette handlingskatalog
skal bidrage til planlægning
af friRumsforløb. Det
udgør et supplement til
friRumshåndbogen (udgivet i 2011), der beskriver
metoderne bag friRum og
giver konkret vejledning til
gennemførelsen af et forløb.
Handlingskataloget udgør
et af i alt to produkter af et
evalueringsforløb af projekt
friRum i Asylfasen. Se mere i
publikationens indledning.

INDLEDNING

Projekt friRum i asylfasen er gennemført af Røde Kors Asyl i perioden 2013-15.

Projektet har haft det overordnede formål at sikre børn og unge i asylansøgerfamilier, samt uledsagede mindreårige asylansøgere bedre livsvilkår på kort og længere sigt ved at skabe adgang til støttende gruppeforløb og ved at sikre opkvalificering af praktikere på området.

Projektet har bestået af to komponenter: 1) friRumsforløb for børn og unge 2) Kurser for praktikere inden for asylsystemet.

Et friRumsforløb består af 8-10 gruppegange ledet af et gruppelederpar – i dette projekt en psykolog og en pædagog eller lærer. Metoderne, der benyttes i forløbet bygger typisk på en kobling af et psykoedukationsforløb og Joyful Play, der er en aktivitets- og legebaseret metode.

Et friRumsforløb kan således hverken betegnes som et terapeutisk forløb eller et undervisningsforløb, men er et forløb baseret på en psykosocial tilgang.

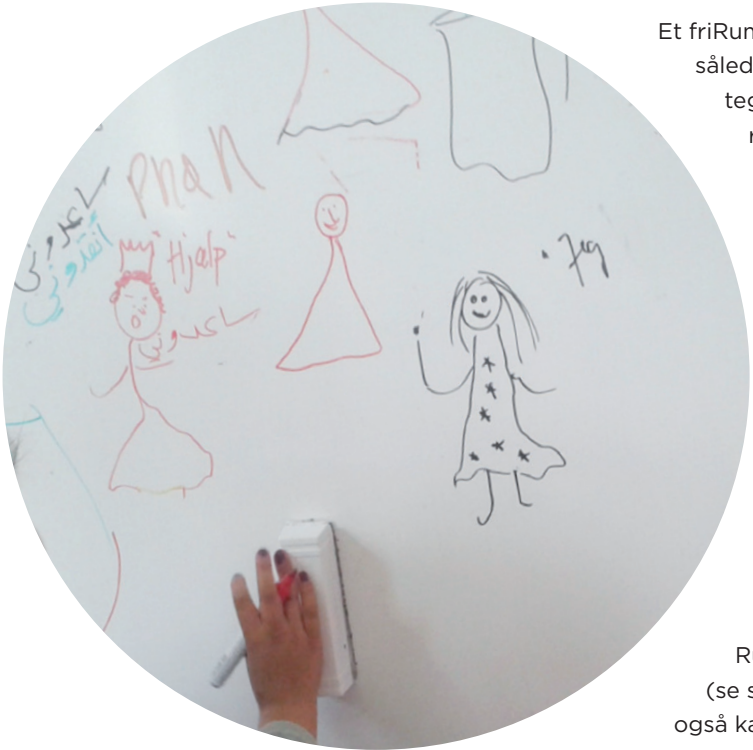
Selve metoderne bag friRum kan I læse mere om i friRumshåndbogen (se side 7), hvor I også kan få konkret

vejledning til gennemførelsen af et friRumsforløb og se overblik over et forløb fra start til slut.

I projektperioden er der blevet gennemført 20 gruppeforløb med i alt 155 deltagende børn. Desuden har i alt 54 praktikere deltaget i et af de tre afholdte kurser i metoden.

EVALUERINGEN

Projektet friRum i asylfasen er løbende blevet fulgt og evalueret af ekstern evaluator SocialRespons. Evalueringen har haft to hovedformål: at formidle projektets resultater med udgangspunkt i de for projektet opsatte indikatorer, samt at bidrage til forankring og spredning af metoden. Evalueringen bygger på både kvalitative og kvantitative data, og omfatter blandt andet en større spørgeskemaundersøgelse med børn og forældre (før-og efter måling), en kvalitativ forløbsevaluering, samt en række kvalitative interview med gruppeledere, undervisere og projektledere. Derudover indgår psykologernes journalark fra de enkelte gruppeforløb. Evalueringen er baseret på en tværgående analyse af det indsamlede data, herunder gruppe- og projektledernes oplevelser og erfaringer, samt de deltagende børn og forældres vurdering af forløbets

> resultater, målt på en række trivselsparametre. Se evalueringsrapporten for samlet evalueringsdesign. Evalueringen har resulteret i to konkrete produkter: 1) En rapport der samler projektets resultater og 2) Dette handlingskatalog som sætter fokus på, hvordan metoden kan forankres og udbredes i fremtiden. Evalueringsrapporten kan rekvireres enten hos Røde Kors Asylafdeling: asyl@redcross.dk eller SocialRespons: mail@socialrespons.dk

En af de centrale erfaringer fra projekt friRum i asylfasen er, at friRumsforløb kan gennemføres i mange forskellige settings (på opholdscentre, modtagelsescentre, i skoleregi mv.) og at forløbene uanset setting skaber positive resultater for børnene. Læs mere om projektets resultater på side 8.

Evalueringen af projektet tydeliggør samtidig, at metode og forløb er blevet gennemført på forskellige måder, både påvirket af psykologernes forskellige tilgange samt professionelle fokus, og af gruppernes forskellige målgrupper (fx forskellige aldersgrupper, uledsagede/med familie mv.).

Samtidig blev det via kurserne for praktikere erfaret, at elementer fra metoden med fordel kan bruges på forskellig vis i arbejdet med målgruppen – uden at der er tale om et egentligt friRumsforløb.

Samlet set åbner disse erfaringer op for, at metoden eller elementer af metoden kan udbredes til store dele af asylsystemet og til personer, der arbejder med målgruppen. Denne mulighed kalder imidlertid på, at i inden opstart af et forløb gør jer overvejelser om, hvor, hvorfor og hvordan metoden sættes i spil. Handlingskataloget giver input til de overvejelser.

HANDLINGSKATALOGET

Dette handlingskatalog har således til formål at hjælpe organisationer eller personer, der gerne vil forankre eller udbrede friRumsmetoden til gavn for børn og unge i asylansøgerfamilier eller uledsagede mindreårige asylansøgere. Handlingskataloget kan ligeledes bruges af aktører i kommuner, der modtager flygtninge, som har fået asyl (integrationsfasen).

Handlingskataloget udgør et supplement til friRumshåndbogen (se side 7) og sætter særligt fokus på den organisatoriske del af planlægningen

af et friRumsforløb. Det gøres ved at lægge op til spørgsmål af både praktisk, logistisk og indholdsmæssig karakter. Disse spørgsmål vil primært omhandle overvejelser i forhold til:

- Valg af målgruppe
- Resurseforbrug
- Forventede resultater
- Valg af metoder og tilgang
- Fagprofessionelles forskellige roller

Handlingskataloget henvender sig til alle, der fremadrettet har ønske om at arbejde med metoden, dvs. både til Røde Kors Asylafdeling og til andre aktører, der arbejder med målgruppen. Det gælder både i asylfasen og i integrationsfasen.

LÆSEVEJLEDNING

Indledningsvis kan I kort læse om friRumsmetoden og evalueringens hovedkonklusioner (side 7-8).

Dernæst præsenteres i første del af kataloget seks centrale temaer, som på baggrund af evalueringen vurderes relevante at overveje, hvis man ønsker at igangsætte nye friRumsforløb (side 9-16).

Anden del opstiller fire scenarier til videreførelse af metoden (side 7-21). Scenarierne forventes ikke nødvendigvis gennemført i deres rene form, men skal fungere som inspiration. De skal give jer et billede af, hvad de enkelte scenarier kræver (resurseforbrug) og hvilke resultater, der kan forventes opnået (output). Scenarierne skal således dels ses som

bud på mulige implementeringsmodeller, dels som en hjælp til jer i forhold til at finde frem til den for dem mest optimale model.

KORT OM PROJEKT FRIRUM I ASYLFASEN

Baggrund: Projekt friRum i Asylfasen bygger videre på erfaringer fra projekt friRum, afviklet i 2009-2011, hvor 39 børn og deres familier (med ophold i DK) deltog i børnegrufforløb. Resultatet var udarbejdelsen af friRumshåndbogen, der danner udgangspunktet for gennemførelsen af projekt friRum i asylfasen.

Projektperiode: januar 2013 til og med august 2015

Deltagere: 155 børn i aldersgruppen 6-17 år og 54 af deres familier - alle asylansøgere. De deltagende børns forældre stammer fra 29 forskellige lande i Mellemøsten, Asien, Afrika, Caribien og Europa.

friRumsforløb: Der har været afholdt i alt 20 friRumsforløb på ni forskellige asylcentre eller Røde Kors skoler i Danmark. 6 ud af de 20 forløb har været målrettet uledsagede mindreårige asylansøgere.

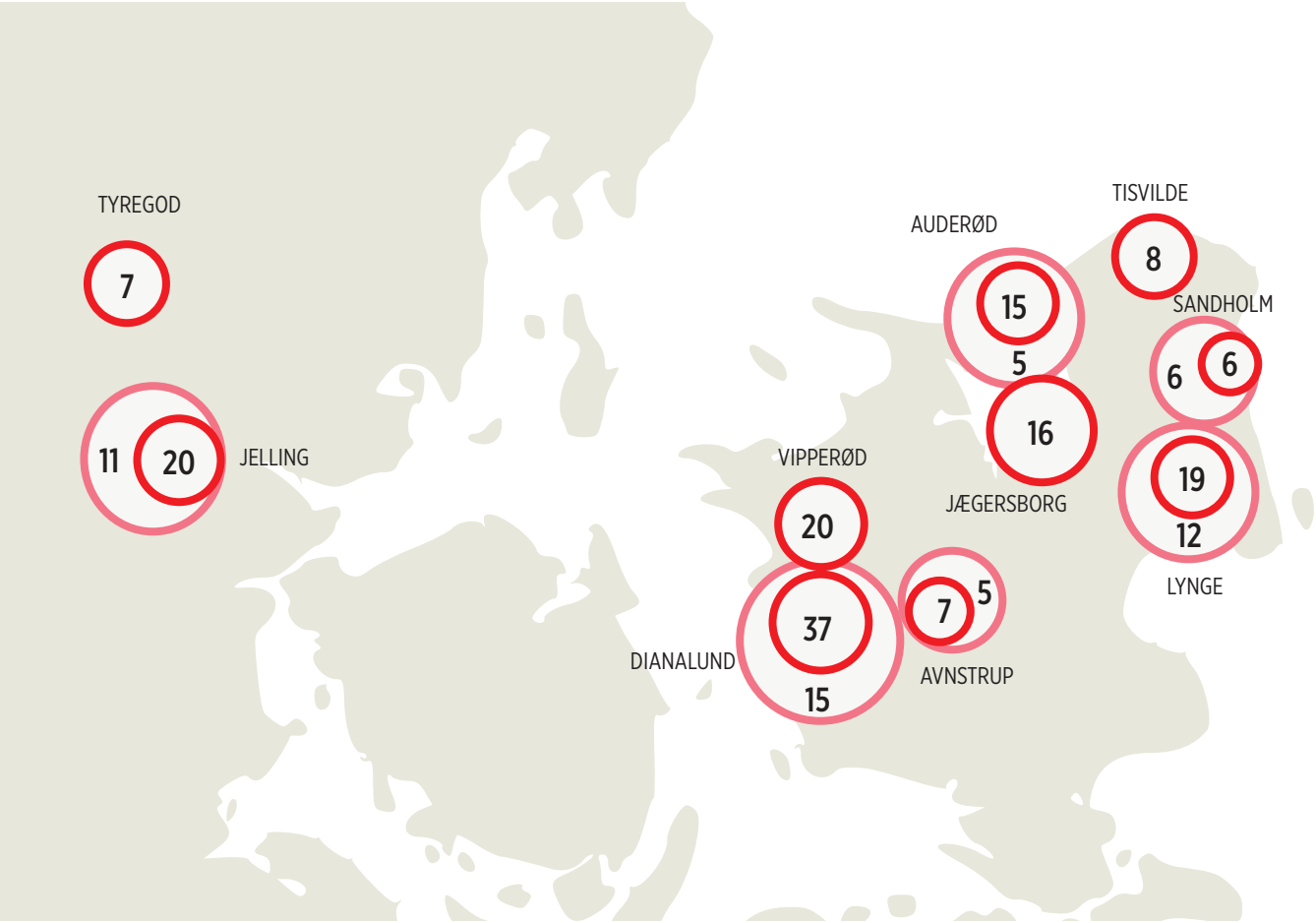
Kurser for praktikere: Der har i projektet været afholdt tre kurser, hvor 54 praktikere, der arbejder inden for asylområdet, er blevet undervist i metoden.

Støttet af: Sundhedsstyrelsen og Trygfonden

 Sundhedsstyrelsen TrygFonden

UDBREDELSESKORT

- ANTAL BØRN/UNGE DER HAR DELTAGET
- ANTAL FAMILIER, DER HAR DELTAGET I FAMILIEARRANGEMENTER

FRIRUMSMETODEN

Metoderne i friRum bygger på en kobling af elementer fra psykoedukationsforløb og Joyful Play, der er en aktivitets- og legebaseret metode. I praksis har der ikke været anvendt en fast metode, men der er sket en tilpasning til hvert forløb.

I psykoedukation er tanken, at mennesker berørt af for eksempel psykisk sygdom kan genfinde deres styrke og blive i stand til at tage ansvar for deres liv, når de får indsigt i de mekanismer og symptomer, der følger med sygdommen. Det kan både formidles igennem konkret undervisning og ved at dele oplevelser og erfaringer med andre i samme situation.

Joyful Play er en komponent i flere af de konkrete øvelser, der findes i friRumshåndbogen. Den aktivitets- og legebaserede metode bygger på ideen om, at barnet igennem leg lærer at udforske omverdenen, udvikler mestringsevner og social forståelse.

FRIRUMSHÅNDBOGEN

friRumshåndbogen beskriver både teorierne bag metoden, samt giver vejledninger til den praktiske udførelse af et børnegrupperforløb. Her findes baggrundsviden om traumer og asylforhold, en beskrivelse af hvordan et børnegrupperforløb afholdes fra start til slut samt 16 konkrete øvelser, der kan bruges i friRumsforløb.

Håndbogen er rettet mod praktikere, der ønsker at påbegynde et friRumsforløb eller blot ønsker inspiration til deres arbejde med målgruppen. Den kan rekvireres i en online version hos Røde Kors Asylafdeling: asyl@redcross.dk

FRIRUMSFORLØB - FRA START TIL SLUT

EVALUERINGENS HOVEDKONKLUSIONER

Lige meget hvilken form friRumsforløbene har været gennemført i, har de givet positive resultater for børnene.

Projektet har dermed samlet set lykkes med at skabe et (fri)rum, hvor børnene synes, det var rart og relevant at komme.

Børnene er særligt styrket i form af øget trivsel i dagligdagen her og nu og ved at have fået positive oplevelser og erfaringer, som de kan trække på i fremtiden.

OUTPUT FOR BØRNE:

- Øget trivsel i hverdagen, bl.a. udtrykt ved mere ro og øget glæde.
- Netværk og sociale bånd.
- Erfaring med at være del af en gruppe, samt viden om hvad man kan bruge en gruppe til.
- Viden og erfaringer, de kan tage med sig og trække på fremover.
- Gode minder, der kan have betydning for, hvordan de finder sig til rette i en ny virkelighed.

77 % af børnene tilkendegav ved afslutning, at de har lært nogle ting i børnegruppen, som gør, at de har det bedre.

I forhold til familien rummer evalueringen eksempler på, at der på trods af forældrenes begrænsede deltagelse ses tegn på, at børnenes deltagelse i forløbet har haft en afsmittende effekt på familiens samlede trivsel.

Det er ikke muligt at sige noget om den langsigtede effekt af forløbene, men fordi der opleves en effekt i børnenes hverdag her og nu, synes det særligt vigtigt fremadrettet at fokusere på, hvordan elementer af metoden fortsat kan være til stede i børnenes hverdag.

DET VAR UDFORDRENDE

Det viste sig svært at arbejde med familiekomponenten i projektet, primært fordi der ikke var afsat resurser nok til denne del.

Jeg tror, at vi har givet dem en pause og et frirum og plantet noget i nogle af dem, som måske vil spire. Vi har givet dem nogle pauser, som styrker dem i at tackle deres situation lige nu - Psykolog og medgruppeleder.

Der er lidt, der har ændret sig indeni. Jeg har fået mere ro, jeg har sluppet mere af. [...] Det jeg har fået med mig, er nogle jeg kan snakke med og jeg er blevet lidt mere rolig - Deltager.

Røde Kors formåede at få gennemført alle planlagte forløb, men det viste sig generelt logistisk svært at gennemføre projektet inden for de givne rammer og resurser. En generel konklusion på projektet er, at det er svært at gennemføre et på forhånd fast defineret udviklingsprojekt i asylsystemet, der er præget af høj grad af uforudsigelighed.

Der har i gennemførelsen af projektet kun været et begrænset samarbejde med medarbejdere på asylcentrene, som ikke var direkte involveret i projektet. Et øget samarbejde med denne gruppe udgør et potentiale i forhold til at sikre videreførelse og forankring af de igangsatte processer.

Læs mere om projektets resultater i evalueringsrapporten (se side 4).

6 TEMAER I PLANLÆGNINGEN

I det følgende er beskrevet seks temaer, som det på baggrund af evalueringen af projektet har vist sig at være særligt relevante at forholde sig til i planlægningen af et friRumsforløb.

Temaerne er fundet via analyse af interview med projektledere, gruppeledere og deltagere i projektet, samt gennemgang af psykologernes journalark, og yderligere kvalificeret gennem en workshop med projektledere og gruppeledere fra projektet.

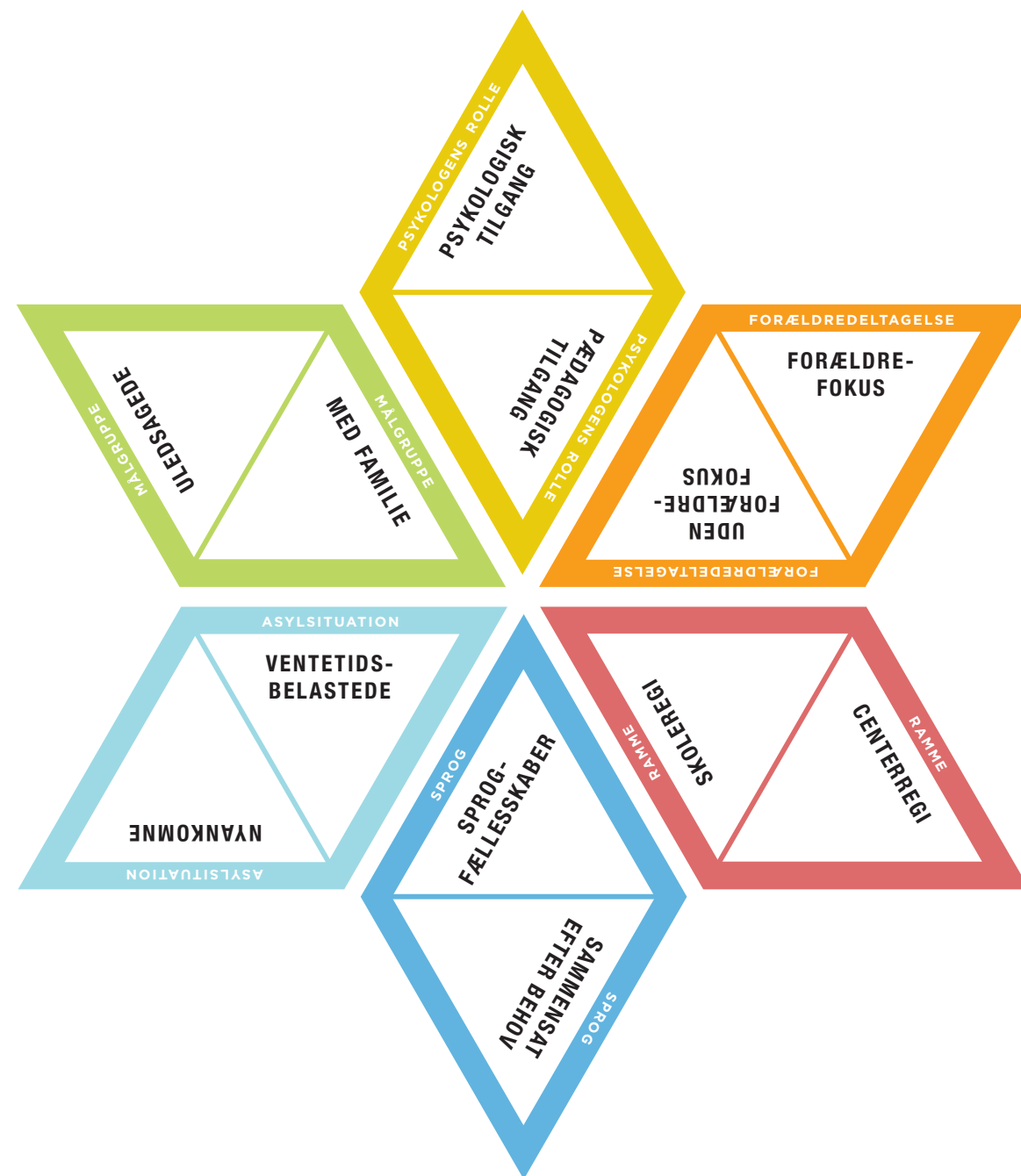
Hvert enkelt tema indeholder to alternative tilgange (A og B). Disse kan med fordel bruges til at skærpe jeres diskussioner om det pågældende tema. Eksempelvis indeholder temaet "forældre-deltagelse" – elementerne A = med forældrefokus og B = uden forældrefokus.

Det betyder ikke nødvendigvis, at I i planlægningen af et forløb skal vælge enten A eller B. Pointen er, at I kan diskutere temaet, og hvordan I vil vægte de forskellige tilgange. Det vil hjælpe jer til at klargøre, hvad der er vigtigt for jer og hvorfor. På den måde vil I forhåbentlig kunne sætte et forløb sammen, der er optimalt for jer. Det er ikke sikkert det er relevant for jer at diskutere alle temaer.

Læsningen af de seks temaer kan med fordel kombineres med en gennemgang af de fire scenarier på side 17-21, som sammenholder bestemte valg i forhold til temaerne med forventet output og resurseforbrug.

På side 23 præsenteres et spil, som I eventuelt kan bruge som redskab til at guide jer gennem diskussionen af de seks temaer.

TEMA: PSYKOLOGENS ROLLE

I kan med fordel diskutere, hvorvidt forløbet skal have en overvejende psykologisk eller pædagogisk tilgang. Vælger I en overvejende pædagogisk tilgang, kan psykologens rolle begrænses til en supervisorrolle, hvilket kan lette planlægning og økonomi. Omvendt er psykologen absolut nødvendig, hvis der skal arbejdes med dybereliggende følelser hos børnene. Generelt opleves det mest optimalt at have en psykolog tilstede, men det understreges, at det kan være nødvendigt at undvære for at få flere grupper gennemført.

A. PSYKOLOGISK TILGANG

Psykologen som medgruppeleder.

Erfaringen fra projekt friRum i asylfasen er, at psykologens tilstedeværelse giver plads til at børnene kan dykke mere ned i deres tanker og refleksioner. Psykologen kan med sin faglighed gå dybere ind i det, børnene udtrykker, og som en deltager selv fortæller, få dem til at tale mere om svære ting. Samtidig oplever børnene, at friRumsgrupper med psykolog bliver noget særligt, idet psykologen ofte vil være en, de ikke kender i forvejen. På den måde bliver psykologen medskaber af en ny ramme for samvær og dialog.

B. PÆDAGOGISK TILGANG

Psykolog som supervisor.

Den pædagogiske gruppeleder har vist sig særlig vigtig i forhold til at skabe rammen for gruppedannelsen og som medskaber af et (fri)rum, der hverken kan karakteriseres som undervisning eller terapi/behandling. Pædagogerne eller lærerne har desuden via deres daglige arbejde med børnene kendskab til gruppen, og kan derfor i særlig grad bidrage til at få skabt den sociale ramme for udfoldelse af forløbet med blik for de sociale dynamikker i gruppen. Lærerne og pædagogerne kan samtidig spille en vigtig rolle i forhold til forankring og videreførelse af de processer, der sættes i gang, idet de efterfølgende fortsat har kontakt til deltagerne.

OVERVEJELSER

I projekt friRum i asylfasen har både den psykologiske og den pædagogiske tilgang været en del af alle gruppeforløb, hvilket beskrives som vigtigt i forhold til børnenes udbytte. Det har dog været krævende ift. planlægning at have psykologerne med, både pga. lang transporttid og eventuelle begrænsninger i arbejdstid.

Erfaringerne fra projektet siger, at psykologernes deltagelse som medgruppeleder giver en bedre proces, men det vurderes også, at forløbene godt kan skabe resultater, hvis deres deltagelse fx. begrænses til en supervisorrolle.

SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:

1. Umuliggør det planlægningen af et forløb, at der hver gang skal være en psykolog tilstede?
2. Har I mulighed for at tilknytte en psykolog, der løbende kan supervisere gruppeledere, og som der eventuelt kan henvises til?
3. Har I overvejet i hvilken form psykoedukation skal spille en rolle i forløbet, og om det har betydning for vægtning af tilgang?

TEMA: FORÆLDREDELTAGELSE

Det er væsentligt at overveje, i hvilket omfang forældre skal deltage i forløbet. En omfattende deltagelse hjælper blandt andet til, at forældrene kan være med til at føre processerne videre. Det kræver dog mange resurser af gruppeledere og eventuelt også af medarbejdere på asylcentre. Det har i dette projekt vist sig muligt at lave forløb uden at fokusere på forældrene, som giver resultater for børnene, og hvor der ses eksempler på en positiv afsmittende effekt på familien.

A. FORÆLDREFOKUS
Forældre som en del af målgruppen.

Forældrene indgår som en del af målgruppen for projektet. De inviteres til individuelle samtaler med gruppelederne ved opstart og afslutning af gruppeforløb, og forældrearrangementer med aktiviteter og øvelser rettet mod forældrene indgår som en del af forløbet.

B. UDEN FORÆLDREFOKUS
Forældre modtager info om gruppen.

Forældrene er ikke en del af målgruppen. De får information om forløbet enten ved et visitationsmøde eller ved et brev og inviteres

eventuelt til et familiearrangement, hvor de får indblik i, hvad deres børn har lavet i gruppen.

OVERVEJELSER
Erfaringerne fra projekt friRum i asylfasen viser, at gruppeforløbene giver resultater både med og uden deltagelse af forældre.

Evalueringen af det første friRumsprojekt (2009-2011) anbefalede et omfattende forældrefokus bl.a. ud fra, at forældrene kan være med til at føre processerne videre og fordi, at deres opbakning i forhold til projektet kan være vigtig for børnenes deltagelse. I forhold til sidstnævnte har erfaringerne fra det seneste projekt dog vist, at opstarts- og afsluttende samtaler synes tilstrækkelige for at sikre børnenes tilslutning.

Det har i dette projekt vist sig vanskeligt at realisere et direkte arbejde med forældrene, da det kræver mange resurser. Både til tolke, evt. transport og i forhold til at motivere forældrene til at deltage. Det betyder også, at omfattende forældresamarbejde er mest oplagt i forløb, der afholdes på centre hvor familierne bor.

Hvis et omfattende forældresamarbejde skal realiseres, kan det være oplagt at starte ud med grupper for forældrene og af den vej komme til børnene.

- SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:
1. Har I resurser nok til en omfattende deltagelse af forældrene?
 2. Har I fastsat en ramme for forløbet, der gør forældrefokus mindre eller mere oplagt (det er fx. mindre oplagt i skoleregion, da det kræver forældrene kommer til skolen)?
 3. Har I samarbejde med medarbejdere på asylcentret, som kan hjælpe med at få forældrene engageret i forløbet og dermed gøre forældredeltagelse nemmere?

TEMA: RAMME

Det er relevant at overveje, hvilken ramme I vil afholde forløbet indenfor – om det for eksempel er i skole- eller centerregion. friRumsforløb i skolen er med til at styrke klassens sammenhold og de enkelte elevers netværk. Skolen som ramme kræver ikke så mange resurser til forløbet – i hvert fald hvis der ikke er forældredeltagelse. Omvendt kræver det en indsats at skabe et reelt friRum. Forløb afholdt på asylcenter kræver mere fleksibilitet hos gruppelederne, der vil skulle arbejde efter skoletid, til gengæld giver det større mulighed for forældredeltagelse, da de bor dér, hvor gruppen afholdes.

A. SKOLEREGLION
Forløb afholdt som del af skoledagen.

Rammen for forløbet udgøres af skolen og afholdes derfor i dagtimerne. Klassens lærer indgår som en del af gruppelederteamet. Deltagerne er eleverne i klassen, hvilket betyder, at der er tale om en åben gruppe, hvor der kan komme nye deltagere til undervejs.

B. CENTERREGION
Forløb afholdt uden for skolen.

Rammen for forløbet udgøres af asylcentret eller et andet sted, som ikke er en del af skolen. Hvis det holdes på centret, kan det for eksempel

afholdes i forbindelse med klubben på centret. Forløbet afholdes i eftermiddags- eller aftentimerne.

OVERVEJELSER
Det kan være en udfordring at skabe et reelt frirum i skolen, da det kan være svært at komme ud af skolens mere undervisningsmæssige ramme. Omvendt kræver det ikke så meget planlægning at starte et forløb i skolen, da læreren som gruppeleder allerede er i klassen, og fordi gruppen er givet på forhånd, hvilket kan overflødiggøre en visitationsproces.

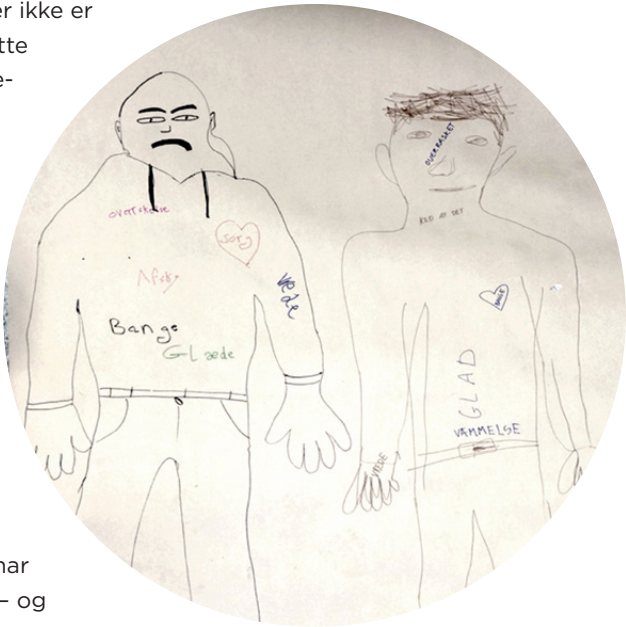
Det, at gruppen er givet på forhånd, betyder dog samtidig, at der ikke er mulighed for at sammensætte gruppen ud fra særlige kriterier (sprog eller vurderet behov).

Derudover bliver det en åben gruppe, hvor elever starter og stopper, og det kan påvirke processen i forhold til kontinuitet og gruppesammenhold.

I forhold til rammen for gruppen er det i begge tilfælde relevant at sikre, at I har et lokale, der er afskærmet – og

gerne med mulighed for fysisk udfoldelse. I skoleregion gerne et andet lokale end klasselokalet.

- SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:
1. Har I et særligt ønske om at forældrene deltager i forløbet, hvilket kan have betydning for valg af ramme?
 2. Ønsker I at kunne påvirke sammensætningen af gruppen?
 3. Har I en psykolog som medgruppeleder, der har begrænsninger i forhold til arbejdstid og for eksempel ikke kan arbejde eftermiddag/aften?

Det er væsentligt, at I overvejer og diskuterer, om visitering til gruppen skal ske ud fra sprogfællesskaber eller efter vurderet behov (eksempelvis graden af, hvor belastet barnet er af traumatisering). Forløb med sprogfællesskab kan gøre det nemmere at skabe en fælles gruppefølelse, og det kræver færre resurser til tolke. Omvendt vil forløb, der er sammensat via en målrettet visitationsproces sikre, at det er børn med det største behov, der deltager.

A. SPROGFÆLLESSKABER

Forløb bliver sammensat med fokus på, at der kun skal bruges én tolk pr. forløb – eller ingen, hvis forløbet kan gennemføres på dansk. Grupper med sprogfællesskab kræver ikke nødvendigvis, at der afsættes mange resurser til visitationsprocessen, da børnenes sprog bliver afgørende for, hvem der kan være en del af gruppen.

B. GRUPPER EFTER VURDERET BEHOV

Forløb bliver sammensat ved en visitationsproces, hvor der tages hensyn til de enkelte børns behov – og samtidig kan der i sammensætningen skeles til alder, køn og hvordan børnene vil fungere i gruppen.

OVERVEJELSER

Det kan være vanskeligt at gennemføre et forløb, hvis der er for mange sprog og dermed tolke involveret. Et stort antal tolke kan påvirke skabelsen af et trygt rum, da der her vil være 5-6 voksne i rummet, som børnene skal forholde sig til.

Omvendt får børn i sammensatte grupper mulighed for at danne relationer til andre, der ikke nødvendigvis taler det samme sprog som dem. Den læring kan være meget relevant i andre sammenhænge, som barnet kommer i.

Det, at sammensætte en sprogligt homogen gruppe, kan være vanskeligt, da det kræver, at der kommer et vist antal børn, der taler det samme sprog – en proces man ikke selv har indflydelse på. Omvendt er det mere resursekrævende at sammensætte grupper efter vurderet behov, da deltagere både skal findes og vurderes i forhold til eventuel deltagelse.

SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:

1. Er det relevant at beslutte et max antal forskellige talte sprog pr. forløb?
2. Har I begrænset adgang til tolkebistand, herunder begrænset kapacitet hos gruppelederne til planlægning og booking af tolke?
3. Vil børnene i det forløb, I planlægger, kunne have glæde af at blive del af et fællesskab, de ellers er sprogligt afskåret fra?

Det er relevant at gennemføre fri-rumsforløb for børn i alle dele af asylfasen såvel som i integrationsfasen. Dog har det vist sig særligt oplagt at overveje to målgrupper, nemlig børn af nyankomne eller ventetidsbelastede asylansøgere. Vælges nyankomne, vil det være mest oplagt at fokusere på uledsagede mindreårige asylansøgere, da det kan være en udfordring at samarbejde med forældre i den første tid efter, at familierne er kommet til landet.

A. FRIRUMSFORLØB FOR NYANKOMNE

Her tænkes friRumsforløb ind som en del af modtagelsen af nye asylansøgere og planlægges derfor afholdt på modtagercentre. Forløb, som afholdes for nyankomne asylansøgere, er især oplagte, hvis målgruppen er uledsagede mindreårige, der i særlig grad har behov for aktiviteter, der kan give dem netværk og relationer (se tema på side 16). Forløb for nyankomne kan også være særligt relevante for kommuner, der modtager flygtninge direkte efter deres ankomst til DK.

B. FRIRUMSFORLØB FOR VENTETIDSBELASTEDE

Her bliver forløb målrettet børn af asylansøgerfamilier, der har opholdt

sig mange år på et asylcenter. Erfaringer fra projekt friRum i asylfasen viser, at ventetidsbelastede asylansøgere kan have stor gavn af friRumsforløb, da oplevelsen er, at disse børn nogle gange bliver overset. Samtidig er børn i familier, der har ventet længe, i særlig risiko for at blive berørt af traumatisering eller stress hos deres forældre.

OVERVEJELSER

Forløb for ventetidsbelastede vil ofte kunne gennemføres på dansk og kræver derfor ikke resurser til tolke.

I forhold til forløb, der tilbydes som en del af modtagelsen, er der krav om, at forløbene ikke bliver længere end otte uger, da mange asylansøgere herefter flyttes videre til andre centre.

Hvis forløb for nyankomne målrettes andre end uledsagede mindreårige, skal der tages højde for, at det kan være vanskeligt at planlægge forløb med omfattende forældresamarbejde. Det skyldes, at familier, der lige er ankommet til DK i særlig grad vil have fokus på deres situation, samtaler med udlændingesservice mv. og derfor kan være svære at få motiveret til at deltage i forløbet. Samtidig kan det også betyde, at børnene

heller ikke har den nødvendige ro til at deltage i forløbet.

SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:

1. Har I en målgruppe, som I vurderer har et særligt behov eller er overset i forhold til jeres arbejde med målgruppen?
2. Kunne det være relevant at fokusere på en helt tredje gruppe, nemlig børn i familier, der venter på hjemsendelse?

Jeres målgruppe er måske givet på forhånd, men hvis I har mulighed for at træffe valg, kan det være relevant at overveje bestemte aldersgrupper eller sprogfællesskaber (se særskilt tema), eller om I for eksempel skal lave forløb særligt rettet mod uledsagede mindreårige asylansøgere. De er en gruppe, der har et særligt behov for gruppeforløb og det netværk, det kan give, og det er forløb, der ikke kræver så mange resurser at afholde.

A. ULEDSAGEDE MINDREÅRIGE ASYLANSØGERE.

Er ofte børn i alderen 14-17 år, hvor deres oplevelser og erfaringer fra flugten til Danmark kun bæres af dem selv. Det betyder også, at de efter ankomsten til Danmark ofte står alene med at honorere de krav, der stilles til dem. Samtidig har de ofte en alder, hvor de er ved at skabe sig en identitet som enten ung eller voksen, og uden netværk i Danmark står de ved ankomst meget alene i denne proces. De har særlig glæde af friRum, fordi de ikke har deres familie tæt på og derfor mangler netværk og nogen at tale med.

B. BØRN I ASYLANSØGERFAMILIER.

Asylansøgerbørn med medfølgende familie kan også stå med en følelse

af at være alene – særligt hvis et eller flere familiemedlemmer er præget af stress eller traumatisering. De kan især have glæde af friRum, da det kan give dem positive oplevelser i hverdagen og en mulighed for at spejle sig i andre, der står i samme situation som dem selv.

OVERVEJELSER

De uledsagede mindreårige asylansøgere har udgjort ca. en tredjedel af deltagerne i projekt friRum i asylfasen, og beskrives af gruppe- og projektledere som en gruppe med særligt behov for gruppeforløb. Grupper for uledsagede kræver ikke så mange resurser, da forældredeltagelse ikke indgår. Samtidig kommer de ofte samme sted fra, hvilket gør det nemmere at sammensætte sprogligt homogene grupper.

Børn i asylansøgerfamilier har dog også behov. De står ofte i en situation, hvor forældrene ikke har så meget overskud, og hvor de på forskellig vis kan lide under forældrenes mistrivsel.

SPØRGSMÅL TIL OVERVEJELSE:

- 1. Har I en oplagt målgruppe for jeres forløb?
- 2. Har I overvejet hvilke særlige krav jeres målgruppe eventuelt stiller til

jer som medgruppeledere i forhold til for eksempel tilgang (se tema på side 11)?

I det følgende præsenteres fire scenarier for videreførelse af friRumsforløb, samt oprids af fordele og ulemper i forhold til hvert enkelt scenarie.

følger en beskrivelse af forløbet, hvad det kræver af resurser og til sidst hvilket output, det kan give for målgruppen.

Scenarierne præsenteres på side 18-21 og på side 22 ses et samlet overblik over de fire scenarier med fokus på hhv. output og resursekrav.

SCENARIERNE HAR TO FORMÅL:

- 1. Det er fire konkrete forslag til, hvordan metoden kan føres videre – og dermed forankres og spredes. Scenarierne er baseret på, hvad der virkede bedst i projekt friRum i asylfasen.
- 2. Det er inspiration til jer – med henblik på, at I kan sætte et forløb sammen, der passer til jeres rammer og muligheder.

De enkelte scenarier er udarbejdet på baggrund af erfaringer fra projekt friRum i asylfasen, og de stiller forskellige krav til resurseforbrug og giver samtidig forskellige muligheder for output.

Scenarierne er udarbejdet som et resultat af evalueringen, og er i processen blevet præsenteret for centrale personer i projektet (projektledere og gruppeledere). Deres kommentarer og anbefalinger har bidraget til udarbejdelsen af scenarierne i deres endelige form. Hvert scenarie indledes med et oprids af fordele og ulemper. Dernæst

SCENARIO 1: FRIRUM I SKOLEN

+ friRum i skoleregi er nemt at starte op, idet rammen og gruppen er givet på forhånd. Samtidig kræver det ikke så store resurser, og det muliggør afholdelse af grupperne inden for almindelig arbejdstid.

- friRum i skolen lægger ikke op til deltagelse af forældre. Det er ej heller muligt at påvirke gruppesammensætning, og endelig kan det kræve noget ekstra at skabe et frirum i en undervisningsmæssig ramme.

BESKRIVELSE

Forløbet afholdes i skoleregi med klasselæreren som den ene gruppeleder og en psykolog som den anden. Forløbet er primært rettet mod de ældste børn i alderen 13-17 år. Inddragelse af forældre sker via informationsbrev og invitation til et forældrearrangement afholdt på skolen. Gruppeforløbene bliver afholdt uden for børnenes normale klasselokale for at markere, at der er tale om en anden ramme end den almindelige undervisning.

Metodisk fungerer det godt, at der i denne ramme arbejdes med netværksskabende aktiviteter. Derudover giver den mere undervisningsmæssige ramme mulighed for direkte undervisning i stress og

traumer – uden dog nødvendigvis at gå ind i de individuelle fortællinger.

RESURSEFORBRUG

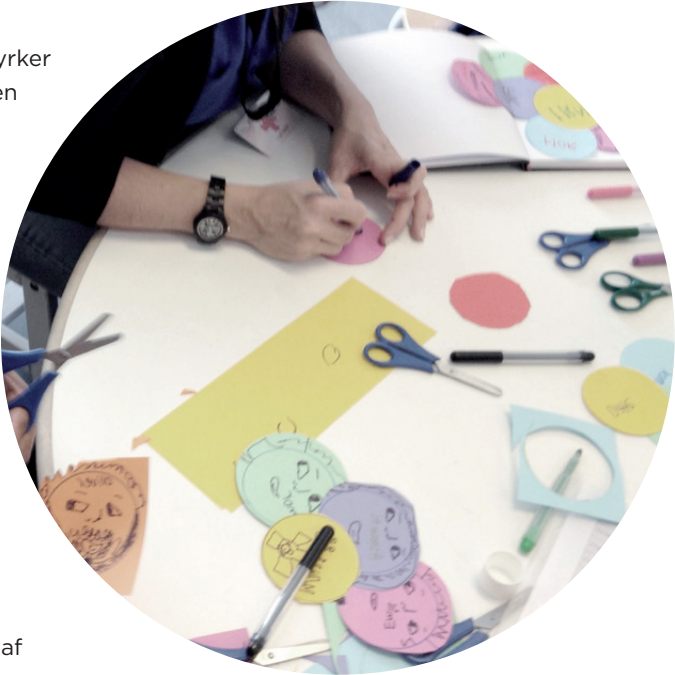
Forløbet kræver kun, at psykologen skal ud til skolen, og det stiller ikke krav om eftermiddags- eller aftenarbejde. Der skal ikke afsættes resurser til forældredeltagelse ud over et eventuelt samarbejde med asylcentre ift. at få forældrene til det ene forældrearrangement. Der skal dog påregnes resurser til mere end én tolk, da der ikke vil være tale om sprogligt homogene grupper.

OUTPUT

- friRum i skolen styrker gruppedynamikken i klassen og igangsætter en proces, som læreren kan arbejde videre med – med henblik på yderligere at styrke gruppen.
- Der skabes nye bånd både blandt elever og blandt lærer-elev. Særligt de elever, der ikke er en del af

sprogfællesskabet, får en stemme og mulighed for at vise nye sider af sig selv, og kan derved måske få en ny plads i fællesskabet.

- Undervisning i stress og traumer indgår godt i denne ramme, da gruppelederne her kan læne sig op ad den undervisningsmæssige kontekst. Det vil åbne op for snakke i gruppen og/eller give børnene viden, de kan bære med sig videre.

SCENARIO 2: FRIRUM MED FORÆLDRE

+ friRum med forældre giver mulighed for, at familien kan støtte op om – og selv være en del af processen. De kan tilegne sig redskaber, der kan styrke familiens trivsel.

- friRum med forældre kræver markant flere resurser til planlægning og gennemførelse af forløbet.

BESKRIVELSE

Forløbet afholdes på et opholdscenter og er målrettet børn i familier, der er ventetidsbelastede. Grupperne afholdes efter skoletid og er rettet mod de yngre aldersgrupper, dvs. 6-12 årige. I forløbet indgår forældrene som del af målgruppen, og de deltager både i opstarts- og afsluttende samtaler og i forældrearrangementer undervejs. Der lægges op til at en psykolog indgår som medgruppeleder.

Metodisk har det vist sig særlig relevant at arbejde med psykoedukation i form af samvær, kreative aktiviteter og oplevelser (et fælles tredje), der skaber rum og relationer, som gør det muligt at snakke om egen situation og det, der er svært. Det sker både i arbejdet med børnene og til forældrearrangementerne.

RESURSEFORBRUG

Forløbet kræver mange resurser, særligt fordi det kræver tid og opmærksomhed at få forældrene motiveret til at deltage - både fra gruppeledere og fra de øvrige medarbejdere på centret, der skal sikre en kontinuerlig dialog med forældrene.

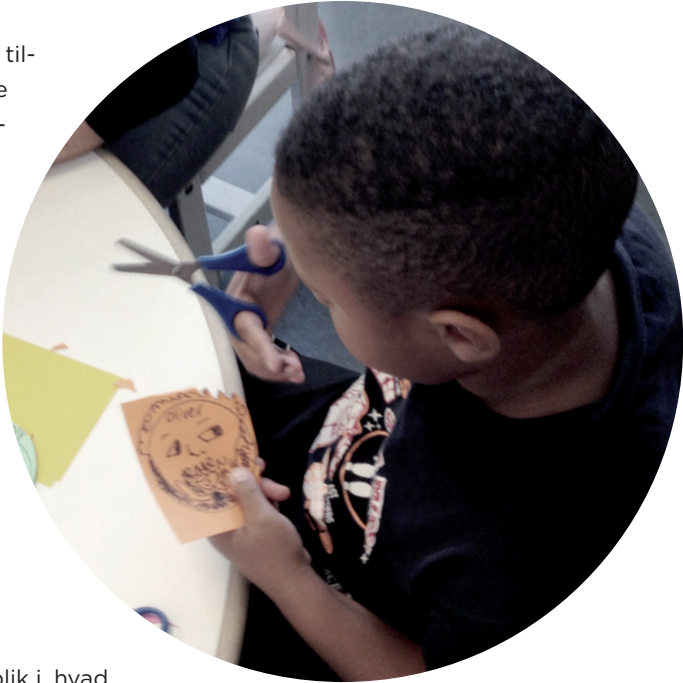
Forløbet kræver, at de tilknyttede gruppeledere kan arbejde i eftermiddags- og aftentimerne. Der er behov for omfattende tolkebistand både i forbindelse med opstarts- og afsluttende samtaler og forældrearrangementerne. Gruppegange med børnene kan dog måske gennemføres på dansk.

OUTPUT

- Forældrene får indblik i, hvad forløbet handler om og hvad en dansk psykolog laver. Det kan være vigtigt for at sikre deres opbakning til projektet.
- Forældrene får indsigt og redskaber, der kan være med til at forankre og fortsætte de

processer, der er blevet sat i gang.

- Forældrene får inspiration til nye måder at være sammen med deres børn på og mulighed for at se nye sider af deres børn.
- Familierne får mulighed for at spejle sig i hinanden.

- Børnene kan vise forældrene, hvad de har lavet i forløbet, og det kan give stolthed og styrke forældre-barn relationen.

SCENARIO 3: FRIRUM FOR ULEDSAGEDE MINDREÅRIGE

+ friRum for uledsagede mindreårige skaber et tilbud til en gruppe med et særligt behov – og det er et forløb, der ikke kræver mange resurser.

- scenariet kræver, at forløbet holdes inden for den tid de uledsagede mindreårige er på modtagercentre.

BESKRIVELSE

Forløbet afholdes på modtagercentre, og er målrettet uledsagede mindreårige asylansøgere. Aldersgruppen er 13-17 år, og det er sprogligt homogene grupper. Forløbet startes umiddelbart efter deres ankomst til Danmark. Der lægges op til at en psykolog indgår som medgruppeleder.

Metodisk har de netværks- og sammenholdsskabende aktiviteter fungeret særligt godt for de uledsagede mindreårige. Der har været fokus på at give børnene oplevelser sammen, der kan skabe en følelse af gruppetilhør og positive minder, som de kan tage med sig. Fotos i logbogen har vist sig at have en stor betydning herfor.

RESURSEFORBRUG

Forløbet kræver resurser til den pædagogiske medarbejder, der skal

fungere som medgruppeleder – både til de enkelte gruppegange og forberedelse. Derudover skal der bruges resurser til at få psykologen ud på centret. Der er ikke behov for, at gruppelederen arbejder eftermiddag/aften, da forløbene kan afholdes om dagen – idet børnene ofte ikke er startet i skole, mens de er på modtagercentre.

Der er kun brug for tolke til selve gruppegangene – og ofte kun én tolk.

OUTPUT

- De uledsagede mindreårige får et netværk i Danmark, der går ud over de enkelte slægtninge, de eventuelt har i landet. De får ofte venskaber som rækker ud over det enkelte forløb.
- De oplever, at de ikke er alene, og de kan spejle sig i hinandens oplevelser, tanker og strategier.
- De oplever, at der er voksne, der tager sig af dem – og som de samtidig kan tale med (i modsætning til deres daglige kommunikation med personalet, der foregår uden tolk).
- De får indblik i Danmark via snakke i gruppen og eventuelle udflugter.

SCENARIO 4: FRIRUM I HVERDAGEN

+ friRum i hverdagen er en samlet betegnelse for, at praktikere, der arbejder med målgruppen, bruger forskellige elementer af metoden i hverdagen. Det muliggør spredning af metoden og dens positive resultater.

- Når friRumsforløb ikke gennemføres i sin helhed vil elementer og dermed mulige resultater gå tabt.

BESKRIVELSE

friRum i hverdagen er ikke egentlige friRumsforløb, men medarbejdere inden for asylsystemet, der bruger metoden i deres arbejde. Det kan være lærere, der bruger elementer af metoden i deres undervisning eller pædagogiske medarbejdere, der bruger metoderne i forbindelse med aktiviteter med børnene, og dermed til at styrke deres arbejde med målgruppen.

Dette scenarie er allerede igangsat, idet deltagerne fra friRumskurserne har tilkendegivet, at de allerede bruger elementer af metoden i deres daglige virke.

Scenariet kan formaliseres yderligere. For eksempel ved oprettelse af en tværgående gruppe for personer, der arbejder med friRumsmetoden – og ved at afholde årlige møder, hvor

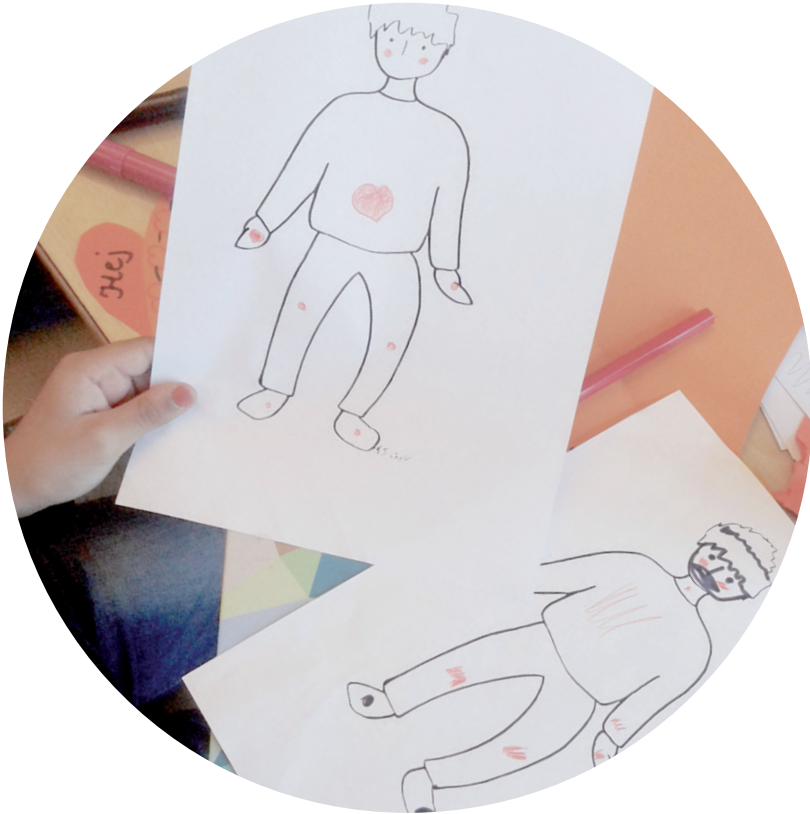
metoden diskuteres og udvikles, og hvor praktikerne kan sparre med hinanden om deres brug af metoden.

RESURSEFORBRUG

Der er ikke behov for mange resurser til at gennemføre dette scenarie, da metoden sættes i spil i eksisterende settings. Der skal dog afsættes resurser til at støtte op om den tværgående gruppe og til afholdelse af de årlige møder.

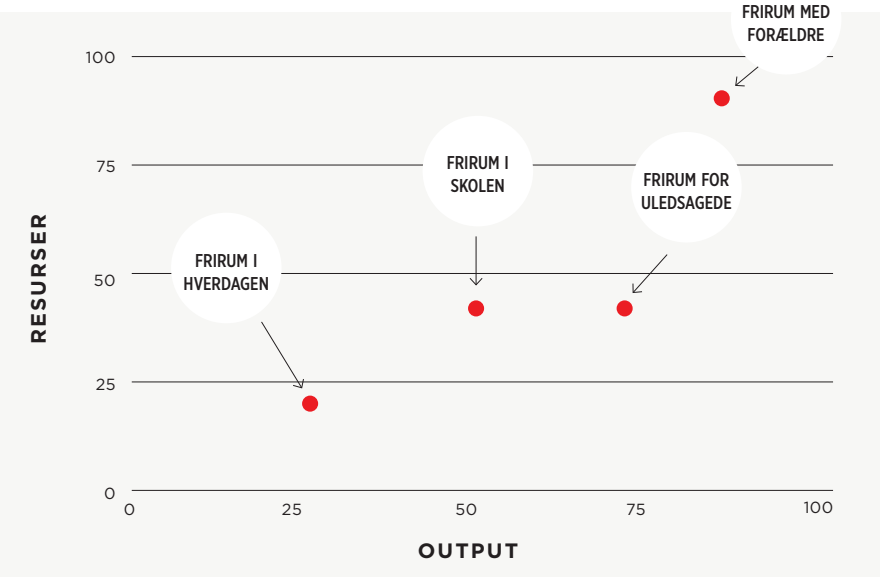
OUTPUT

- En tværgående gruppe for folk, der arbejder med metoden, bidrager til spredning og sikrer løbende udvikling af metoden.
- Styrkelse af praktikernes generelle arbejde med målgruppen.
- Det konkrete output for målgruppen vil afhænge af hvilke elementer af metoden, der sættes i spil.

OVERBLIK – OUTPUT & RESURSER

Modellen giver et samlet overblik over de fire scenarier præsenteret på side 18-21 - i forhold til krav til resurser og vurderet output. Oversigten er lavet ud fra projektledere og gruppelederes vurderinger af de enkelte scenarier sammenholdt med en analyse af kvalitative interview udført med både projektledere, gruppeledere og deltagere i projekt friRum i asylfasen. Oversigten bygger således ikke på konkrete beregninger, men på erfaringer fra projektet. Hvert scenarie er vurderet på en skala fra 1-100 både i forhold til output og resursekrav.

FRIRUM I FREMTIDEN

RØDE KORS ASYL

Røde Kors Asylafdeling har et oplagt potentiale i at videreføre friRum. Hvis Røde Kors får mulighed for at tilføre resurser til nye forløb, anbefales det særligt, at der gennemføres forløb som del af modtagelsen for uledsagede mindreårige asylansøgere. Det skyldes, at de har et særligt behov og at denne type forløb ikke kræver så mange resurser. friRum i skoleregion anses som en anden oplagt mulighed for videreførelse af metoden, da den

heller ikke kræver så mange resurser at realisere.

Hvis der bliver mulighed for at rejse penge til en mere omfattende indsats (et udviklingsprojekt), anbefales det, at der udvikles og igangsættes et forløb med omfattende forældre-deltagelse.

Uanset fremtidig økonomisk ramme anbefales det, at Røde Kors som minimum afsætter resurser til

at facilitere møder til videndeling og metodeudvikling for personer i Danmark, der benytter metoden (scenarie 4).

KOMMUNERNE

I forhold til de kommunale asylcentre kan kommunerne overveje de samme anbefalinger som de, der er givet til Røde Kors. Derudover kan kommuner, der modtager mange flygtninge, overveje at arbejde med netværksgrupper inspireret af

> friRumsmetoden som et tilbud til alle børn, der får ophold i kommunen og eventuelt særligt til de uledsagede mindreårige.

Derudover anbefales det, at kommunerne holder sig orienteret i forhold til om Røde Kors opretter en netværksgruppe for personer, der

arbejder med metoden med henblik på at deltage i denne.

ANDRE AKTØRER

Andre aktører som for eksempel NGO'er eller frivillige organisationer, der arbejder inden for dette område kan igangsætte forløb i forbindelse med deres eget arbejde med

målgruppen. Det kan være ved at bruge metoden til for eksempel at udvikle arbejdet med lektiecaféer eller andre aktiviteter for målgruppen – eventuelt med særlig opmærksomhed på at bruge den del af metoden, der omfatter aktiviteter, der styrker netværk.

FRIRUMSSPILLET

Spillet guider jer igennem de seks temaer, der er relevante at forholde sig til i planlægningen af friRumsforløb. Det lægger dermed op til, at I som en del af planlægningen får diskuteret og taget stilling til alle temaer.

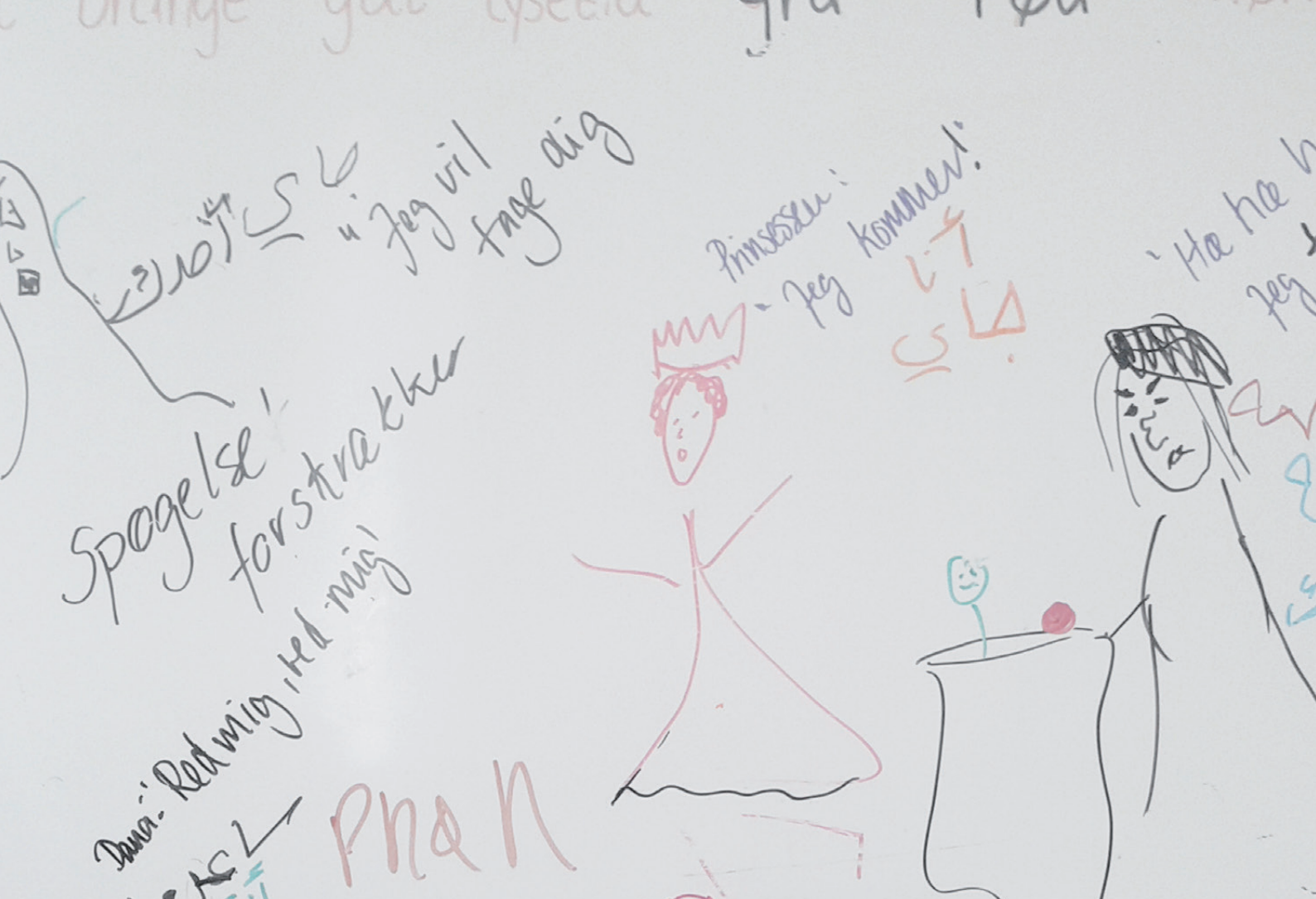
- Læg så de enkelte brikker, så jeres valg peger ind imod midten. Herved vil kernen i stjernen til sidst udgøre det, der karakteriserer jeres forløb.

Husk at det vigtigste ikke er resultatet, men den dialog og de beslutninger I tager på vejen dertil.

Det er ikke sikkert, at alle temaer er relevante for alle forløb. Måske er nogle valg eksempelvis taget på forhånd. I så fald diskuterer I kun de temaer, der er relevante for jer.

OM SPILLET

- Forhold jer til en brik af gangen.
- Beslut om I – i det forløb I planlægger – vil vægte A eller B højest. Se beskrivelsen af temaerne på side 10-16.
- Diskutér og begrund jeres valg.

SocialRespons

SOCIALRESPONS FOR RØDE KORS ASYLAFDELING

RØDE
KORS

Sundhedsstyrelsen

TrygFonden